

30 juli 1627

Op een dag vonden soldaten een meisje voor de stadswallen van Grolle. Ze brachten haar naar prins Frederik Hendrik van Oranje-Nassau. Het meisje vertelde hem dat haar vader, een ruiter uit Deventer, was overgelopen naar de Spanjaarden. De prins vroeg het meisje daarop om haar vader de stad uit te lokken en bij hem te brengen. Als de overgelopen soldaat de prins zou informeren over de toestand in de stad, zou deze hem zijn vrijheid gunnen.

Het meisje vroeg de prins zijn belofte op schrift te stellen. De prins stuurde haar weg, zeggende: 'Mijn woord is mijn schrift.'

Een vergeeld briefje. Gevonden in het archief van Groenlo. Grolle, zeiden de mensen vroeger.

Wat is er gebeurd? Een meisje gaat op zoek naar haar vader. Ze heeft er alles voor over om zijn leven te redden. Als ze de prins van Oranje ontmoet, krijgt ze hem zover dat hij een belofte doet. Hij is bereid het leven van haar vader te sparen.

Zo'n meisje is een heldin.

Waar is ze gebleven? Vond ze haar vader?

Dit verhaal is een reconstructie van een heldendaad.

1. Oorlog

‘Vader?’

‘Ja Bregje, wat is er?’

Bregje duwt een haarlok terug onder haar mutsje. Ze wil met haar vader praten, maar die heeft haast. Hij zoekt zijn soldatenspullen bij elkaar. Om het haar nog moeilijker te maken hangt haar jongste zusje Stientje aan haar rokken. Ze tilt het kind op haar heup en holt achter haar vader aan. Die loopt naar de stal om zijn paard te verzorgen.

‘Vader?’

‘Bregje, ik heb nu geen tijd om te praten. Ik moet naar het marktplein. Alle soldaten zijn opgeroepen. De prins gaat de aanval openen op Groenlo.’

‘Is het nu echt oorlog?’

‘Het is al heel lang oorlog, Bregje,’ zegt vader Klaas met een zucht. ‘En het zal ook nog wel een poosje duren.’

‘Maar wat gaat er dan nu gebeuren?’ houdt Bregje vol. Ze laat Stientje van haar heup afglijden en begint haar vader te helpen met borstelen.

‘Prins Frederik Hendrik wil met een groot leger Groenlo gaan omsingelen. Hij wil de stad bevrijden.’

Bregje begrijpt het. Stad voor stad zijn de Nederlandse steden in handen geraakt van Spaanse soldaten. En stad voor stad proberen de prinsen van Oranje die steden weer terug te veroveren.

‘Denk je dat het gevaarlijk wordt?’ vraagt ze.

Bregje houdt niet van oorlog. Oorlog betekent vechten en schieten. Waar gevochten en geschoten wordt, vallen gewonden. En – ze moet er niet aan denken – ook doden.

‘Als ik terugkom, praten we verder,’ zegt haar vader. ‘Nu moet ik echt naar de markt. Daar krijgen we te horen wat er morgen gaat gebeuren. Ik moet een moeilijke beslissing nemen.’

Met zijn gepoetste soldatenlaarzen aan verdwijnt Bregjes vader naar buiten.

‘Vader, je sjerp!’ roept Bregje hem na. Ze pakt het oranje doek en loopt achter hem aan. Te laat. Haar vader verdwijnt in het steegje onder aan de stadsmuur.

Bregje blijft alleen achter met haar zusjes Mechteld en Stientje en haar broertjes Bertram en Garret.

Als het donker wordt, brengt Bregje de kinderen een voor een naar bed. Ze denkt aan haar vader. Waar is hij nu? Nog steeds op de markt, in de stad? Of zit hij met zijn soldatenvrienden in een van de kroegjes? Wat voor beslissing moet hij nemen? Vader is ruiter in het leger. Dan wordt er toch voor je beslist?

‘Wanneer komt vader thuis?’ wil Bertram weten.

Bregje haalt haar schouders op.

‘Ik ga niet slapen zolang hij niet thuis is,’ zegt Mechteld.

‘Als ik groot ben, word ik ook soldaat,’ zegt Garret. ‘Dan schiet ik alle Spanjaarden dood.’

‘Doe maar stoer,’ zegt Bregje. ‘Oorlog is helemaal niet zo leuk als jij denkt.’

‘Dat komt doordat jij een meisje bent,’ zegt Garret. ‘Vrouwen hebben geen verstand van oorlog voeren.’

Bregje zegt niets meer. Zolang er wordt gepraat, wordt er niet geslapen. En bovendien heeft haar broertje gelijk: oorlog is voor mannen.

Stil wacht ze bij de open deuren van de bedstee tot haar broertjes en zusjes slapen. Ze kijkt naar het licht van de kaars. Als het kaarsvet op is, valt het lontje om en dooft het vlammetje. Toch blijft Bregje zitten.

Eindelijk klinkt er gestommel bij de achterdeur. Ze hoort het knarsende geluid van de scharnieren.

‘Vader, ik ben nog wakker,’ zegt ze zacht.

‘Ik dacht dat je allang zou slapen.’

‘Ik heb op je gewacht. We zouden toch met elkaar praten?’

‘Bregje, ik moet nu snel naar bed. Morgen is het vroeg

dag. Bij zonsopgang is het verzamelen bij de stadspoort.'

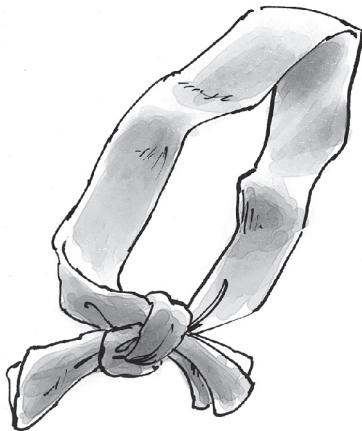
'Vader, ben je bang?'

'Nee, Bregje, dat is het niet.' Ze voelt zijn hand op haar schouder. 'Waar ik steeds aan moet denken is: hoe moet het nou met mijn broer Lieuwe, en met zijn vrouw en kinderen?'

Bregje luistert naar de stem in het donker. Die stem klinkt ongerust. Wat bedoelt haar vader? Wat is er met haar familie aan de hand?

Dan glijdt zijn hand van haar schouder. 'Welterusten, meisje. Ga maar lekker slapen.'

Bregje kruipt naast haar broertjes en zusjes in de bedstee. Maar slapen doet ze niet. Ze denkt aan haar oom Lieuwe en aan zijn vrouw Jannetje. Die wonen niet in Deventer, zoals zij. Ze wonen in Groenlo. En Groenlo is de stad die door de soldaten van de prins bestormd gaat worden. Eindelijk zal de familie worden bevrijd van de Spanjaarden. Wat zullen ze blij zijn! Maar... wat zal er gebeuren als het gevecht losbarst? De stad zal worden beschoten. Haar oom en tante hebben vast geen idee van wat hun boven het hoofd hangt. Hun leven is misschien wel in gevaar. En haar neefjes Bram en Willem? Ze moesten eens weten, de arme schapen!

2. Waar is vader?

Als Bregje wakker wordt, schijnt de zon al volop. De deurtjes van de bedstede staan open. Ze hoort de hoge stemmen van haar broertjes en zusjes. Zoals altijd kaken ze als een stel kippen door elkaar.

Met de zon op haar gezicht blijft Bregje nog even liggen. Ze is tevreden met het leven, zo samen met haar vader en de kleintjes.

Dan schiet ze overeind. Vandaag is de dag dat vader aan de oorlog gaat meedoen. Ze moet hem helpen met zijn kleren. Hij moet iets te eten meenemen voor onderweg. Snel laat ze zich uit de bedstee glijden. Ze stapt in haar jurk, doet haar schort voor en zet een schoon mutsje op. Ze moet er netjes uitzien als ze afscheid neemt van vader Klaas.

‘Jongens, hou daar eens mee op!’ Bregje haalt de stoeiende Bertram en Garret uit elkaar. ‘Waar is vader?’

‘Weg,’ zegt Garret.

Ze pakt Bertram bij zijn schouders. ‘Bertram, waar is vader?’

‘Die is al heel vroeg vertrokken,’ antwoordt haar broertje. ‘Hij had haast.’

‘Wat heeft hij gezegd?’

‘Niets.’

‘Is hij vertrokken zonder afscheid te nemen? Dat kan

niet. Dat zou vader nooit doen.’ Zoekend kijkt ze om zich heen. Het kan niet waar zijn wat Bertram zegt.

Ze loopt naar de schuur. Het paard is weg. Het klopt dus toch, vader is in alle vroegte weggegaan. Dan ziet ze iets vreemds: de oranje sjerp hangt nog steeds op het haakje.

Ze vindt Mechteld bij buurvrouw Daatje. De kleine Stientje kruipt er over de vloer.

‘Wat weet jij van vader?’ vraagt Bregje streng aan haar twee jaar jongere zus.

‘Hij zei dat hij moest gaan.’

‘Waarom heeft hij geen afscheid genomen?’

Terwijl ze verlegen naar de grond kijkt, zegt Mechteld: ‘Hij gaf me een kus op mijn voorhoofd. “Het is beter dat jullie niet weten waar ik ben,” zei hij. En toen ging hij weg.’

Bregje is woest. Waarom heeft vader haar niet wakker gemaakt? Waarom deed hij zo geheimzinnig?

‘Ik vind oorlog het achterlijkste dat er bestaat,’ zegt ze stampvoetend. Eigenlijk is ze vooral kwaad dat haar vader haar niet heeft gekust voor hij vertrok.

‘Je vader heeft me gevraagd op jullie te passen,’ zegt buurvrouw Daatje.

Bregje kijkt naar de oude vrouw. Ze knikt. Maar tegelijk vraagt ze zich af wie er eigenlijk op wie past. Als arme weduwe kan Daatje maar moeilijk aan de kost komen en vaak stopt vader Klaas haar wat toe. In ruil daarvoor helpt buurvrouw een handje bij het verzorgen van zijn vijf buurkinderen. Maar wat Bregje betreft is dat niet

nodig: als meisje van twaalf kan ze uitstekend voor zichzelf en voor haar broertjes en zusjes zorgen.

Die dag kan Bregje haar hoofd maar moeilijk bij haar werk houden. Samen met buurvrouw Daatje doet ze de was voor het hele gezin.

Bregje stuurt Mechteld om een brood. Pas na een uur komt het meisje met rood aangelopen wangen thuis.

‘Waar was je?’ wil Bregje weten.

‘Er wordt over vader gepraat,’ vertelt Mechteld geschrokken.

‘Hoezo? Hij is toch gewoon vertrokken met de andere ruiters?’

Mechteld schudt haar hoofd. ‘Hij is overgelopen.’

‘Hoe bedoel je, overgelopen?’

‘Dat weet ik toch ook niet!’ roept Mechteld bijna huilend uit. ‘Dat is wat de mensen zeggen: hij is overgelopen.’

Bregje kijkt naar buurvrouw Daatje. Die laat de houten stamper hard in de wastobbe neerkomen. Het hete water spat alle kanten op.

‘Dan ga ik zelf wel kijken,’ zegt Bregje. Ze trekt haar natte schort recht en holt de straat op.

Voor ze de hoek van het steegje om is, wordt ze al staande gehouden door hoefsmid Nijs. ‘Ach, arm kind,’ zegt hij. ‘Wat moet er van je vader terechtkomen?’

‘Hoe bedoelt u?’ vraagt Bregje wantrouwig.

‘Heeft je vader het je niet verteld? Hij trekt ten strijde.’

‘Natuurlijk weet ik dat,’ zegt Bregje.

‘Wel jammer dat hij is overgelopen naar de vijand,’ gaat de smid verder.

‘Hoe durft u!’ roept Bregje uit.

‘Vraag het maar aan de poorters,’ zegt de smid. ‘Die waren er zelf bij toen je vader ruziemaakte...’

Bregje luistert niet meer. Ze holt door tot ze bij de stadspoort komt.

Daar is een flinke toeloop. Drie rijen dik staan de Deventenaren de ruiters van de prins uit te zwaaien. Een stoet van minstens honderd stoere mannen te paard verlaat de stad. Bregje dringt zover mogelijk naar voren. Ze laat haar blik langs de ruiters glijden. Maar hoe ze ook kijkt, haar vader ziet ze niet. Als de laatste soldaat de poort verlaten heeft, gaan de mensen weer terug naar hun huizen. Bregje blijft alleen achter.

Ze hoort de poorters met elkaar praten.

‘Is dat niet de oudste dochter van Klaas?’

‘Ze zeggen dat hij is overgelopen naar de Spanjaarden.’

‘Denkt hij soms dat de Spanjaarden hem beter betalen?’

‘Die man is een verrader.’

‘Hij heeft familie in Grolle. Hij zegt dat hij zijn familie niet in de steek kan laten.’

‘En toch ben je dan een verrader.’

‘Als prins Frederik Hendrik die man in handen krijgt...’

Bregje draait zich om. Met hangende schouders sloft ze terug naar huis.

Haar hoofd barst van de vragen. Vader is in zijn eentje

op weg gegaan naar Groenlo. Is hij soms gek geworden?
Wat denkt hij in Groenlo te kunnen doen? Weet hij wel
dat zijn leven in gevaar is?